

CPS^{rbc}/RWB^{bhg}

Ref : RWB^{BHG} / Advies nr 38 (23 oktober 2012)

Advies n° 38

betreffende het document « Actualisering van het Gewestelijk Plan voor Innovatie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest »

Dit advies werd voorbereid door de werkgroep "actualisering GPI" van de RWB^{BHG} samen met de ESRBHG en is door de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangenomen op 23 oktober 2012

Voorwoord

Conform artikel 4 §1, lid 2 van de ordonnantie van 10 februari 2000 (BS 16.03.2000) heeft de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, op 10 juni 2009 via haar minister voor Onderzoek Benoît Cerexhe, aan de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een advies gevraagd over het document van de Europese Commissie vermeld in de titel.

Na onderzoek door zijn Commissie Economie-Werkgelegenheid-Fiscaliteit-Financiën tijdens haar zittingen van 6 september en 11 oktober 2012, die samen met de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werden gehouden, brengen de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het volgend advies uit.

Documenten

« Mise à jour du Plan Régional d'Innovation en Région de Bruxelles - Capitale », Cabinet Cerexhe.

Advies van de Raad voor Wetenschapsbeleid

Algemene beschouwingen

De RWB-BHG en de ESRBHG onthalen de actualisering van het Gewestelijke Plan voor Innovatie, dat ertoe beoogt het gewestelijke systeem voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie te laten evolueren, gunstig. Zij ondersteunen meerbepaald het algemene idee waarbij de politiek van onderzoek en innovatie beter afgestemd en overlegd dient te worden.

Zij verheugen zich over de grote inspanning van overleg en externe studie die de voorbereiding ervan begeleidden.

Het brede overleg waarvan sprake is meerbepaald vertaald in de deelname van de Raden in de formulatie van het document in bijlage aan huidig advies. Dit is het resultaat vna een belangrijk werk van beide raden, met steun van het Kabinet, Innoviris, het BAO en de ploeg van IDEA Consult, na de voorstelling van een eerste versie van het document. De nieuwe versie van het document wordt dus als zodanig goedgekeurd door beide raden.

De leden van beide Raden achten het echter belangrijk de nadruk te leggen op volgende punten:

1. De raden begrijpen goed dat het niet opportuun is om de in het document opgenomen maatregelen te becijferen, maar onderlijnen evenwel het kritieke belang om de geleverde inspanningen om de middelen voor wetenschaps- en innovatiepolitiek te vervolgen, hetgeen één van de belangrijkste motoren van de gewestelijke ontwikkeling dient te zijn.
2. De leden van beide raden brengen trouwens naar voren dat na 10 jaar van gewestelijk OOI-beleid het ingevoerde systeem en de maatregelen dienen te worden geëvalueerd en zij onthalen de intentie beschreven in dit document gunstig. Beide raden wensen van dichtbij betrokken te worden bij de evaluatie-inspanning en de conceptie van nieuwe maatregelen.
3. Aangezien het plan geen prioriteiten vooropstelt betreffende de verschillende pijlers, hopen beide raden bij deze oefening betrokken te worden van zodra de begrotingsmiddelen bekend zijn.

Wat betreft de politiek voor oprichting van nieuwe clusters (pijler 2 van het document), wenst de RWB-BHG haar voorstellen in advies nr .39 te onderlijnen. Tenslotte wenst de RWB de nood te onderlijnen om erover te waken dat geen initiatieven worden opgericht in de publieke sfeer die zouden kunnen ontwikkeld worden uit bestaande structuren in de private en academische sfeer die reeds aan de dynamiek van het Brussele ecosysteem deelnemen.

"Innovative Brussels"

Actualisering van de Gewestelijke Innovatiestrategie in het Gewestelijk Plan voor Innovatie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Inhoudsopgave

PREAMBULE.....	2
DOELSTELLING 1: DE INTELLIGENTE SPECIALISATIE TEN DIENSTE STELLEN VAN DE ECONOMIE EN DE WERKGELEGENHEID.....	5
DOELSTELLING 2: EEN OMGEVING SCHEPPEN DIE GUNSTIG IS VOOR INNOVATIEVE ONDERNEMINGEN.....	11
DOELSTELLING 3: DE AANTREKKINGSKRACHT VAN BRUSSEL ALS EUROPESE "KENNISDRAAISCHIJF" VERGROTEN	20
DOELSTELLING 4: DE BRUSSELSE DEELNAME AAN DE EUROPESE PROGRAMMA'S VERHOGEN.....	22
DOELSTELLING 5: HET INNOVATIEBEHEER VERSTERKEN.....	25
CONCLUSIE.....	32

PREAMBULE

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan op een uitstekend weefsel van universiteiten en ondernemingen en op een brede waaier aan kwaliteitsvolle publieke en private instrumenten rekenen die allemaal aan de gewestelijke ontwikkeling bijdragen. Ondanks de budgettaire context is het ook in Brussel dat de groei van de kredieten voor O&O tijdens de laatste 10 jaren het hoogst is geweest in België. Naast het onderzoeksbeleid in de strikte zin met INNOVIRIS als centraal agentschap, investeert de Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Brussel (G.I.M.B.) in de financiering van innovatieve ondernemingen, heeft de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij (G.O.M.B.) vestigings- en incubatiestructuren tot stand gebracht, leidt het Brussels Agentschap voor de Onderneming verschillende sectorale polen en helpt het ondernemingen aan Europese programma's deelnemen, ... Hiernaast zijn er ook verschillende initiatieven van de federaties en de academische wereld die deelnemen aan de onderzoekspolitiek.

Om het gewestelijke potentieel te ondersteunen en zo te handelen dat deze verschillende actoren aan de economische groei en de werkgelegenheid bijdragen, heeft het Gewest een Gewestelijk Innovatieplan (GIP) tot stand gebracht dat in 2006 een aanvang nam en dat in 2013 zal afgerond worden. De vernieuwing van dit GIP zal later, namelijk onder de volgende gewestelijke legislatuur, op de agenda terechtkomen.

Op kortere termijn echter is het belangrijk om het Gewest in de positie te brengen om het maximum uit het hefboomeffect van het Europese beleid te halen op het ogenblik dat er belangrijke wijzigingen worden aangekondigd. Een van de voornaamste uitdagingen bestaat in het stimuleren van de deelname van KMO's van het Gewest. Het Europees programma "Horizon 2020" zal vanaf 1 januari 2014 het kaderprogramma voor O&O opvolgen. Bovendien vereist de Europese Commissie een nadruk op de projecten die ten gunste van onderzoek en innovatie in het kader van de nieuwe versie van de structuurfondsen gevoerd worden.

Inzake onderzoek en innovatie is het status quo geen optie. We moeten er voortdurend de resultaten van maximaliseren in de zin van oprichting van ondernemingen en schepping van werkgelegenheid, door de weg tussen onderzoek en economische valorisatie te verkorten. Op het ogenblik dat Europa een weg uit de economische en financiële crisis zoekt, is het geen overbodige luxe om eraan te herinneren dat de Strategie EU 2020 een strategie voor de terugkeer naar groei is. Een intelligente, duurzame en inclusieve groei voor de tien komende jaren, waarvoor alle Europese regeringen zich formeel geëngageerd hebben. Onderzoek en innovatie zijn een van de 5 sleuteldomeinen waarin er verder moet geïnvesteerd worden opdat de Unie en haar Lidstaten aan de burgers een grotere werkgelegenheid en sociale samenhang kunnen verschaffen. De Brusselse projecten zullen dan ook de weg moeten inslaan van een grotere integratie van gewestelijke niches en actoren, van een duurzame en intelligente economische ontwikkeling en van een grotere internationalisering.

Investeren in duurzame infrastructures, in een duurzame energetische "mix" en in een economische basis die tegelijkertijd concurrerend is op wereldvlak en in staat is om een antwoord op de nieuwe behoeften van onze samenlevingen te bieden: dit alles gebeurt voor een zeer groot deel door een verhoging van publieke en private middelen die aan onderzoek, ontwikkeling en innovatie gewijd worden.

Dit is de context waarbinnen de minister van Economie, Tewerkstelling en Wetenschappelijk Onderzoek aan de basis heeft gestaan van een "peer review" van het beleid voor onderzoek in mei 2011, en nadien eind 2011 heeft beslist om de gewestelijke strategie voor onderzoek en innovatie bij te sturen.

Van november 2011 tot maart 2012 werd er met de ondersteuning van een team van consultants overgegaan tot de analyse van de uitdagingen en tot de uitwerking van concrete voorstellen, via gesprekken en workshops met 50 à 60 deskundigen en vertegenwoordigers van de belangrijkste betrokken partijen van het Gewest: de ondernemingen, de universiteiten en hogescholen, de beroepsfederaties en de institutionele actoren die als opdracht hebben om ze te ondersteunen.

Dit document vloeit uit deze oefening voort. Het staat voor een update van de gewestelijke innovatiestrategie in het licht van de laatste Europese en gewestelijke ontwikkelingen. Vertrekkende van de vaststelling en de huidige uitdagingen en rekening houdend met wat reeds bestaat en wat de specifieke kracht van Brussel uitmaakt, stelt het document een reeks van concrete acties op de korte termijn (2013-2014) voor, alsook een aantal pistes voor toekomstige verbeteringen (uit te diepen voor 2014-2020), dit alles in veertien operationele pijlers en vijf strategische doelstellingen uitgesplitst:

4. Doelstelling 1: De intelligente specialisatie ten dienste stellen van de economie en de werkgelegenheid;
5. Doelstelling 2: Een omgeving scheppen die gunstig is voor innovatieve ondernemingen;
6. Doelstelling 3: De aantrekkingskracht van Brussel als Europese "kennisdraaischijf" vergroten;
7. Doelstelling 4: De Brusselse deelname aan de Europese programma's verhogen;
8. Doelstelling 5: Het innovatiebeheer versterken.

De concrete acties op de korte termijn (2013-2014) versterken of verduurzamen het bestaande instrumentarium. Ze werden tot stand gebracht mits met de beschikbare budgettaire middelen en hun impact op deze laatste rekening te houden. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest blijft zich trouwens, net zoals alle Belgische entiteiten, engageren voor de Europese doelstelling om 3% van zijn Bruto Binnenlands Product (BBP) aan Onderzoek en Ontwikkeling te besteden, waarvan 1% door de privésector zou moeten gefinancierd worden.

Bovenop de bestaande indicatoren van het Gewestelijk Plan voor Innovatie 2006-2013, zal de opvolging van huidige strategie gebouwd worden rondom een Boordtabel. Dit instrument, dat werd ontwikkeld in 2012, zal toestaan de positie van het Gewest tegenover andere Europese regio's/steden te evalueren, de impact van de in onderzoek geïnvesteerde middelen aan te tonen en de verschillende componenten van de Brusselse onderzoekspolitiek te analyseren. Dit instrument staat eveneens toe te evalueren in welke mate de gewestelijke politiek inspeelt en capitaliseert op de Europese politiek en initiatieven.

De indicatoren zijn geklasseerd in verschillende dimensies volgens onderstaande tabel.

INPUTS

menselijke bronnen

aantal werknemers in O&O
aantal onderzoekers in O&O
menselijke bronnen in wetenschap en technologie

aantal VTE gefinancierd in het kader van projecten van Innoviris
percentage van de bevolking van 30-34 jaar die een universitaire cursus hebben afgerond

percentage van de bevolking van 20-24 jaar die een hogere middelbareschool cursus hebben afgerond

Nieuwe bezitters van doctoraten (te ontwikkelen)

financiering en steun

binnenlandse uitgaven aan O&O

begrotingskredieten voor O&O

aantal projecten betoelaagd door Innoviris

Begroting van de projecten betoelaagd door Innoviris

Investerings in risico-kapitaal (te ontwikkelen)

ONDERNEMINGEN

Innovatieprofiel

ondernemingen per innovatietype

steun en financiering

ondernemingen die genieten van publieke steun (diverse of gewestelijke)

DEELNAME AAN EUROPESE PROGRAMMA'S

ondernemingen die genieten van publieke steun (EU of KPRTD)

deelname van de Brusselse structuren aan het KPRTD

OUTPUTS

ondernemerschap

aantal spin-offs uit Brusselse universiteiten of hogescholen die actief zijn binnen het BHG

aantal onderneming actief binnen de Brusselse incubatoren

aantal groeibedrijven in de innoverende sectoren (te ontwikkelen)

graad van activiteitsontwikkeling per sector van technologische en kennisintensiteit

ondernemingsdynamismeindex per sector van technologische en kennisintensiteit

actuele activa

aantal neergelegde octrooiaanvragen bij het OEB

Economische effecten

innovatoren van producten en procédés: zakencijfer uit voor de onderneming of de markt nieuwe producten

tewerkstelling per sector van technologische en kennisintensiteit

toegevoegde waarde per sector van technologische en kennisintensiteit

SAMENWERKINGEN

interregionale samenwerkingen (te ontwikkelen)

samenwerkingen tussen ondernemingen

innovatoren van producten en procédés:samenwerking per type partner

ECONOMISCHE DIMENSIE

Tewerkstelling

tewerkstellingsgraad

werkloosheidsgraad

BNP

gewestelijk BNP

DOELSTELLING 1: DE INTELLIGENTE SPECIALISATIE TEN DIENSTE STELLEN VAN DE ECONOMIE EN DE WERKGELEGENHEID

De ontwikkeling van sectorale niches past in het kader van de uitwerking van een strategie van intelligente specialisatie in overeenstemming met de aanbevelingen van de Europese Commissie. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wenst zo zijn positionering op de segmenten en activiteitenniches te versterken die met de sterktes van zijn actoren overeenstemmen en die zowel in de sector van diensten als van producten een potentieel voor economische activiteiten en werkgelegenheid bieden.

Deze segmenten, waarvoor het Brussels Gewest reeds zijn competitieve voordelen heeft aangetoond of die een echte groeiopportunity voor de gewestelijke actoren blijken te vormen, zullen zich in de eerste fase moeten bewijzen. Ze zullen nadien het voorwerp uitmaken van een reeks van verticale of transversale maatregelen waarvan de gemeenschappelijke doelstelling erin zal bestaan om de plaats van het Gewest en van de actoren binnen het Europese en nationale OOI-landschap te versterken en ondernemingen, universiteiten en hogescholen en ook de onderzoekscentra nog dichter bij elkaar te brengen.

In het kader van een dergelijke specialisatiestrategie heeft het Gewest ervoor gekozen om zijn actie op een beperkt aantal thematische prioriteiten te concentreren. In het licht van zijn "Gewestelijk Innovatieplan 2007-2013" heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest instrumenten ontwikkeld die bestemd zijn voor het versterken van zijn prioritaire sectoren, namelijk ICT, gezondheidszorg en leefmilieu. Van nu af aan bestaat de doelstelling erin om zich op de bestaande instrumenten te baseren, en samen met de aanwezige actoren en structuren, ze te doen evolueren en te convergeren om het innovatiepotentieel van de excellentieniches te versterken. De sectorale onderzoeksprogramma's en de gewestelijke clusters zullen aan de validering van deze "niches voor intelligente specialisatie" bijdragen die een ontwikkeling van een minder ingekapselde benadering van het onderzoeks- en innovatiebeleid zullen toelaten. Het gaat er dan ook om om hier, in voortzetting van wat reeds bestaat:

- het transversale karakter van de strategische programma's te versterken;
- de gewestelijke clusters te ontwikkelen.
- de potentiële specialisatieniches te identificeren en te preciseren;

Pijler 1: Het transversale karakter van de strategische programma's versterken

Overzicht

In het kader van zijn "Gewestelijk Innovatieplan 2007-2013" bracht het Brussels Hoofdstedelijk Gewest twee nieuwe initiatieven met de naam "Impulsprogramma" en "Strategische platformen" tot stand bestemd om de gewestelijke excellentie in de 3 weerhouden prioritaire sectoren te versterken. De impulsprogramma's bestaan uit collaboratieve onderzoeksprojecten met economische finaliteit die op termijn tot een valorisatie onder de vorm van spin-offs, ~~of~~ overdracht van intellectuele eigendom of overdracht van technologie kunnen evolueren. De strategische platformen creëren op hun beurt een nieuwe vorm van synergieën tussen de behoeften van de gewestelijke

ondernemingen en de deskundigheid van de universitaire onderzoekseenheden en de collectieve onderzoekscentra.

Uitdagingen die op stapel staan

Een belangrijke uitdaging voor de ontplooiing van het gewestelijk innovatiebeleid bestaat erin om verder te bouwen op wat er reeds bestaat en er de troeven van te benutten. De beweging die door de impulsprogramma's wordt ingezet heeft potentieel in zich in termen van ondersteuning van de intelligente specialisatiestrategie. Hetzelfde geldt voor de strategische platformen en de twee instrumenten vormen een basis voor de ontwikkeling van nieuwe sectorale initiatieven.

Doelstellingen

Het gaat erom de gewestelijke specialisatiestrategie door doelgerichte ondersteuningsinitiatieven af te werken. Deze initiatieven zullen zich moeten richten op het ontwikkelen van de geïdentificeerde niches die een aanzienlijk potentieel voor het gewest weerspiegelen. Het zal trouwens van belang zijn om de convergentie te versterken tussen de resultaten van deze strategische programma's en de clusters die evenzeer een prioritaire pijler vormen (zie de volgende pijler).

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op korte termijn (2013-2014)

Een strategisch platform op het gebied van de ecoconstructie dat een twaalfstal teams (universiteiten/hogeschool/WTCB) bijeenbrengt in verband met de "Renovatie van de bestaande gebouwen (huisvesting)", zal begin 2013 operationeel zijn eind 2012 gelanceerd worden. De invoering van een impulsprogramma op het gebied van ICT-Gezondheid wordt eveneens in 2013 gepland en het thema zal door de betrokken actoren geselecteerd worden (door er eventueel de ziekenfondsen bij te betrekken). De lancering van dit programma zal door een proces van methodische raadpleging van alle betrokken actoren (publiek, parapubliek, privé, federaties, onderzoekscentra, clusters, ...) op het vlak van gezondheid worden voorafgegaan met het oog op een nauwkeurige definitie van hun behoeften. De vorm van dit nieuwe programma zal flexibel zijn om zich aan de specificiteiten en aan de kenmerken van de sector aan te passen.

Een eerste fase zal het collaboratieve en toegepaste onderzoek (2 à 3 jaar) betreffen, steunend op de competenties van de onderzoeksteams in afstemming op de geïdentificeerde behoeften (cf. pijler 3), en tevens steunend op het sociaal-economische potentieel van de resultaten. Op het einde van deze eerste fase zullen er systematisch verschillende formules voor valorisatie bestudeerd worden¹.

---

¹

Het programma zou bijvoorbeeld door een project van oprichting van spin-offs voortgezet kunnen worden. Het zou eveneens kunnen evolueren in de richting van de invoering van een platform, namelijk een concrete structuur die als opdracht heeft om aan de geïnteresseerde actoren, in een geest van 'open innovation' diensten of oplossingen te leveren die aan hun specifieke behoeften beantwoorden.

Geplande acties op langere termijn (2014-2020)

Nieuwe impulsprojecten zouden na validering van het potentieel van de niches tot stand kunnen gebracht worden en over 3 tot 6 jaar gespreid kunnen worden. De acties beschreven in doelstelling 2 ('Een omgeving scheppen die gunstig is voor innovatieve ondernemingen') zullen de ontwikkeling van de sectorale programma's aanvullen, namelijk:

- de fase van proof-of-concept financieren;
- de kapitaalsinvestering voor de innovatieve projecten versterken;
- ervaren managers aantrekken om de groei van deze projecten te garanderen.

Verwachte resultaten

Er zal minstens één programma per gedetecteerde niche gelanceerd worden. Bij afloop van de programma's, worden de oprichting van platformen of van spin-offs in de in aanmerking genomen niches en een intensivering van de overdracht van technologieën en van de samenwerking tussen de universiteiten/innovatiecentra en Brusselse ondernemingen verwacht.

Pijler 2: De clusters ontwikkelen²

Overzicht

Er bestaan binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verschillende initiatieven die met de Europese definitie van "cluster" overeenstemmen, meer bepaald een reeks initiatieven beheerd en geleid door het BAO en de initiatieven die door de beroepsfederaties worden geleid. Binnen het BAO werden er 3 gewestelijke clusters ontwikkeld, door het ondernemingenennetwerk GreenTech aangevuld:

- EcoBuild, dat alle actoren van het duurzaam bouwen integreert;
- Brussels Life Tech;
- Software in Brussels;

Zo heeft Agoria op het vlak van federaties bijvoorbeeld een reeks van clusters tot stand gebracht zoals 'Banking Technologies', 'Gaming', 'Smart Cities', 'E-Health', 'Next Generation Access' (NGA), 'Intelligent Transport Systems', 'Public sector & ICT' enz.

Uitdagingen die op stapel staan

Het instrument "cluster" biedt voordelen die door het Gewest meer kunnen benut worden. De uitdagingen van synergie en kritische massa zijn bijvoorbeeld essentieel in innovatie en onderzoek, meer bepaald voor de mobilisatie van middelen, de zogenaamde "schaalvoordelen", maar ook voor de toegang tot Europese financieringen.

---

² De Europese Commissie omschrijft de clusters als volgt: "Groep van bedrijven, gerelateerde economische actoren en instellingen die in elkaars buurt zijn gevestigd en een voldoende schaal hebben bereikt om gespecialiseerde expertise, diensten, hulpbronnen, leveranciers en vaardigheden te ontwikkelen".

Doelstellingen

De doelstellingen van het clusteringbeleid beogen het:

- (1) versterken van de zichtbaarheid van zijn leden;
- (2) creëren van synergieën tussen de verschillende actoren, voor de ontwikkeling van innovatieve producten/diensten;
- (3) creëren van een kritische massa waardoor Europese financieringen toegankelijk worden;
- (4) creëren van intergewestelijke of Europese partnerschappen.
- (5) bereiken van een betere economische en sociale valorisatie van de ontwikkelde projecten binnen het gewest

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op korte termijn (2013-2014)

~~Na~~Volgend op een evaluatie van hun positionering in termen van graad van rijpheid en resultaten zullen de zal de clusterpolitieks versterkt en gestructureerd worden en ~~hunde~~ rol van de clusters zal opnieuw bevestigd worden. Dit zal zich vertalen in ~~de versterking van hun beheerstructuur. Deze structuren zullen vertegenwoordigers van de ondernemingen (in grote meerderheid door kleine ondernemingen en start-ups vertegenwoordigd), de universiteiten en hun TTO, onderzoekscentra, gewestelijke instellingen en beroepsfederaties ("open" clusters) opnemen.~~ een betere integratie van de actoren die werkzaam zijn in het Gewest, waarbij de rol van elkeen in het systeem gerespecteerd wordt, meerbepaald de complementariteit tussen de openbare, academische en private sector.

Denkbare acties op langere termijn (2014-2020)

Een grotere interactie tussen en een betere coördinatie van de gewestelijke clusters zullen door middel van sectorale programma's voor onderzoek en innovatie gepromoot worden. ~~De clusters zullen een grotere rol bij de definitie van de te ontwikkelen sectorale niches en vooral bij de valorisatie van de projecten afkomstig van de sectorale programma's spelen.~~ Een veel bredere samenwerking zal aangemoedigd worden met de nationale clusters, sectorale federaties, maar eveneens met de structuren die uit andere Belgische of Europese gewesten voortvloeien.

Verwachte resultaten

- Schepping van nieuwe marktopportunities
- Ontwikkeling van innovatieve technologieën
- Verhoging van de verkregen financieringen op EU-niveau
- Oprichting van trossen (subsectoren) binnen de clusters
- Opgerichte partnerschappen op Europees niveau
- Grotere opportuniteiten van economische en sociale valorisatie

Pijler 3: De potentiële specialisatieniches identificeren en preciseren

Overzicht

De ontmoetingen met de betrokken partijen van het Gewest en het teamwerk van consultants hebben zich toegelegd op het identificeren van bepaalde toekomstgerichte segmenten voor economische activiteit en werkgelegenheid binnen, en buiten, de drie bestaande prioritaire sectoren. Deze hebben het mogelijk gemaakt om op niet-limitatieve wijze het bestaan van een echt gewestelijk potentieel in vier activiteitensegmenten op de voorgrond te plaatsen:

- de informatie- en communicatietechnologieën toegepast op de gezondheidszorg;
- de eco-bouw, die al een gewestelijke specialisatie vormt;
- de civiele veiligheid;
- de creatieve industrieën.

Andere thema's zoals smart cities en e-mobility zouden eveneens kunnen worden overwogen.

Voor elk van deze sectoren kon de convergentie van drie cruciale factoren naar voor worden gebracht:

- De aanwezigheid van verzamelingen van wetenschappelijke en technologische competentie van hoog niveau;
- De maatschappelijke relevantie of het vermogen om op grote sociaal-economische uitdagingen een antwoord te bieden;
- Het belang en de unieke concentratie van eindgebruikers die de rol van demonstrateurs en innovatiedragers binnen deze domeinen kunnen spelen.

Uitdagingen die op stapel staan

Voor elk van deze activiteitensectoren bestaat er in Brussel een industrieel of ondernemersweefsel waarvan de actoren soms binnen clusters gegroepeerd zijn. Deze niches zijn dus niet de enige niches met belang voor het Gewest, maar ze vertegenwoordigen allemaal een belangrijk potentieel. Anderzijds vertonen de vier geïdentificeerde segmenten geen gelijk stadium van rijpheid³.

Doelstellingen

Belangrijk is het verfijnen en vernieuwen van de kennis van de niches die op het grondgebied aanwezig zijn om zo het Brusselse onderzoeks- en innovatiebeleid in te lichten. De potentiële nieuwe niches en variaties in de samenstelling van de niches met potentieel zullen geïdentificeerd moeten worden om door de wetgever in aanmerking genomen te worden. De algemene doelstelling is te komen tot de verfijnde identificatie van specialisatieniches met sterk potentieel voor het gewest vanuit zowel economisch als sociaal oogpunt.

³ Voor de eco-bouw en de ICT toegepast op de gezondheidszorg bestaan er al verschillende initiatieven of programma's waarop andere toekomstige acties kunnen steunen. De twee andere niches (civiele veiligheid en creatieve industrieën) moeten daarentegen nog meer vooraf gevalideerd en geanalyseerd worden (validatie waaraan de clusters zullen bijdragen).

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op korte termijn (2013-2014)

Een continu proces van toezicht en identificatie van opportuniteiten zal doorheen de beschouwde periode verwezenlijkt worden. De thematische prioriteiten die sinds 2007 van verschillende aanmoedigingsmaatregelen deel hebben uitgemaakt, blijven relevant voor het Gewest en zullen versterkt en ook verfijnd worden. De niche "ICT-Gezondheid" zal in 2013 ontwikkeld worden en de initiatie van een betere kennis van deze niche en van zijn steun zal op de korte termijn geschieden. Een nieuwe specialisatieniche zal voor 2014 geïdentificeerd worden.

Denkbare acties op langere termijn (2014-2020)

Op langere termijn zal de kennis van de niches "Civiele veiligheid" en "Creatieve industrieën" verfijnd worden. Nieuwe potentiële specialisatieniches zullen voor een toekomstige ondersteuning geïdentificeerd en in beschouwing worden genomen.

Verwachte resultaten

Deze maatregelen zullen moeten leiden tot een verfijning van de thematische benadering naar deze meer nauwkeurige niches en de ontwikkeling van een doelgerichte transversale benadering in aanvulling op het bestaande horizontale beleid mogelijk maken. Op deze manier zal een horizontaal beleid verder de voedingsbodem van toekomstige innovatie zuurstof geven, terwijl de transversale benaderingen zullen toelaten om de krachten in specifieke, maar zeer toekomstgerichte domeinen te bundelen.

DOELSTELLING 2: EEN OMGEVING SCHEPPEN DIE GUNSTIG IS VOOR INNOVATIEVE ONDERNEMINGEN

Het innovatieve ondernemerschap maakt integraal deel uit van het gewestelijk systeem voor onderzoek en innovatie. De stichting van economische activiteit is het logische gevolg van onderzoeks- en innovatieactiviteiten op het gewestelijk grondgebied. Het Brussels Gewest heeft de laatste jaren een positie ingenomen ten gunste van maatregelen die de commercialisering van producten faciliteren die door de onderzoekscentra op het grondgebied tot ontwikkeling werden gebracht, alsook voor de ontwikkeling van diensten en infrastructuur met een aantrekkelijk karakter.

Het Brussels Gewest versterkt momenteel zijn instrumenten om de bloei op zijn grondgebied van spin-offs, vooral via het programma *Spin-offs in Brussels* en de actie van 'TTO' een duwtje in de rug te geven⁴. Eind 2011 telde het Brussels Gewest 29 spin-offs van Brusselse universiteiten en hogescholen gevestigd in het gewest. In totaal worden er sinds 2008 jaarlijks 2 à 3 spin-offs binnen het Gewest opgericht.

Tijdens spin-offs inzake ondernemerschap bieden de Brusselse incubatoren diensten aan jonge (innovatieve) ondernemingen die verder gaan dan de fysieke onthaalstructuur: begeleiding inzake beheer, technologische validatie, steun bij de zoektocht naar kapitaal en subsidies, enz.

Het Brussels Gewest telt 4 incubatoren die elk over hun specificiteiten beschikken: ICAB (informatie en communicatie), EEBIC (innovatieve ondernemingen), Eurobiotec (biotechnologie, momenteel in fusieproces met EEBIC) en het recente BLSI (gezondheid in de ruime zin). In het totaal herbergen deze incubatoren 92 ondernemingen die voor bijna 400 arbeidsplaatsen staan. Alleen al in 2011 werden er 8 ondernemingen binnen deze incubatoren opgericht (en 22 nieuwe ondernemingen onthaald)⁵. Het BAO begeleidt bovendien de innovatieve jonge ondernemingen inzake 'business planning', technisch-economisch toezicht, juridische en financiële vragen, zoektocht naar partners enz.

Na een evaluatie van de bestaande maatregelen Het blijft niettemin het belangrijk om deze inspanningen door vijf initiatiefpijlers te versterken:

- De financiering van de innovatie en de startersfondsen ('seed-funding') versterken;
- De begeleiding en de ondersteuning van de innovatieve ondernemingen doorheen hun ontwikkeling versterken;
- Het aanbod aan menselijk kapitaal versterken door de wetenschappelijke en technologische carrières en het ondernemerschap te stimuleren;
- De vraag naar innovatieve goederen/diensten via innovatieve overheidsopdrachten stimuleren;
- De gezamenlijke ontwikkeling van innovaties via specifieke 'living labs' stimuleren.

⁴ 'Technology Transfer Offices' of cellen voor technologieoverdracht.

⁵ "Boordtabel voor Onderzoek en Innovatie voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest", Brussel, Oktober 2012.

Pijler 4: De financiering van de innovatie en de startersfondsen ('seed-funding') versterken

Overzicht

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschikt over meerdere financieringsinstrumenten van innovatieve ondernemingen waarbij verschillende stappen van de innovatiewaardeketen worden beoogd. Deze instrumenten worden beheerd door organisaties zoals INNOVIRIS, MBHG, GIMB, Brussels Garantiefonds, B2E, Participatiefonds. Er interveniëren ook een zeker aantal private actoren (Business Angels). Anderzijds werd het risicokapitaalfonds voor innovatieve ondernemingen, Brustart (G.I.M.B.) in 2011-2012 opnieuw gelanceerd, om het publiek financieringssysteem voor starters "seed funding" te versterken. Bovendien werden in het kader van het programma SOIB ('Spin-Offs in Brussel') de financieringsmiddelen van de fase "proof-of-concept" recent verhoogd. Tot slot beschikken de Brusselse universiteiten ook over 'risicokapitaalfondsen' zoals meer bepaald "Theodorus" (ULB spin-off fund) of "QBIC" (VUB-risicokapitaalfonds).

Uitdagingen die op stapel staan

In het algemeen ontbreken vaak zowel in Brussel als elders in Europa de middelen om de fase die ligt tussen de subsidies aan onderzoek-ontwikkeling en de mobilisatie van risicokapitaal te dekken. Vooral in Brussel blijken de private investeringen in O&O relatief laag. Er moeten dan ook nog belangrijke inspanningen, vooral op het vlak van 'Seed Funding' gerealiseerd worden.

Brussel vertoont nog steeds, in vergelijking met het Europees gemiddelde, en in vergelijking met de andere gefedereerde gewesten of ten aanzien van een aantal Europese hoofdstedelijke gewesten, een relatief laag investeringspeil in O&O (namelijk de totale uitgaven van O&O in % van het BBP). In 2009 bedroeg het 1,5% van het BBP tegenover een beetje meer dan 2% gemiddeld in de EU-27 (2,2% in Vlaanderen en 2,3% in Wallonië).

De oorsprong van deze ondermaatse investering komt hoofdzakelijk van het lage percentage in de privésector: de uitgaven in O&O van de sector van ondernemingen vertegenwoordigt in Brussel slechts 0,8% van BBP tegenover 1,2% gemiddeld in de EU-27, 1,4% in Vlaanderen en 1,7% in Wallonië (ze zijn ook hoger in het merendeel van de gelijkaardige hoofdstedelijke gewesten van Europa). Dit private investeringspercentage blijft de laatste jaren, ondanks een sprong in 2005-2006, stagneren. Deze chronische ondermaatse investering kan voor een goed deel verklaard worden door de kleinschaligheid van het grondgebied van het gewest en door de relatieve afwezigheid van industrieel weefsel van spitstechnologie of middelhoge spitstechnologie⁶.

Doelstellingen

Pijler 4 wil de bovenvermelde stap van 'seed funding' (startersfondsen) dekken en wil de financieringen van innovatie op de kritieke momenten van de innovatiewaardeketen vergemakkelijken. Het zal er voor het BHG op aan komen om een hefboomrol voor de private financieringen te spelen.

⁶ "Boordtabel voor Onderzoek en Innovatie voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest", Brussel, Oktober 2012.

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op korte termijn (2013-2014)

Er zal eerst en vooral op worden toegezien dat er analoge operaties worden verricht zoals die van 'Brustart' en dit ofwel door een intensivering van zijn acties, ofwel door een oproep voor nieuwe partners actief op het gebied van financiering van starters. Voor wat vervolgens de private investeringen betreft, zullen er ondersteuningsmodaliteiten met de Venture capitalists, Business Angels en seed funds onderzocht worden die de Brusselse economische actoren promoten in aanvulling op de bestaande publieke fondsen. Er zullen trouwens andere maatregelen ter stimulering van het ondernemerschap versterkt worden, in het bijzonder het programma SOIB van INNOVIRIS: in dit kader zullen de financieringsmiddelen van de fase "proof-of-concept" blijvend speciale aandacht krijgen.

Denkbare acties op langere termijn (2014-2020)

Op basis van de analyse van de ondersteuningsmodaliteiten met de private financierders zullen er bepaalde concrete maatregelen voor lancering of versterking van particuliere risicokapitaalfondsen in aanmerking genomen worden.

Verwachte resultaten

Er wordt van deze initiatieven verwacht dat ze zullen leiden tot een geleidelijke groei in de privé-investeringen in O&O en in innovatie en natuurlijk tot een toename van gefinancierde O&O-projecten.

Pijler 5: De begeleiding en ondersteuning van innovatieve ondernemingen doorheen hun ontwikkeling versterken

Overzicht

De begeleiding van de innovatieve ondernemingen gebeurt door het Brussels Agentschap voor de Onderneming, de incubatoren, de federaties, de centra voor ondernemerschap, de sectorale collectieve onderzoekscentra, de bedrijfsfederaties en de privé-consultants en heeft als doel om de gehele waardeketen en alle begeleidingsbehoeften van de ondernemingen in te vullen. Naast de verschillende bestaande diensten spelen de incubatoren een belangrijke rol in het BHG *voor de jonge spruiten in de spitstechnologie (vaak aangeduid met 'New Technology Based Firms')*. Om de synergieën tussen incubatoren in het gewestelijke kader aan te moedigen, is sinds 2011 een "koepel" in werking getreden die door de GOMB wordt geleid en waar alle publieke operatoren voor onderzoek en innovatie aan gekoppeld zijn.

Uitdagingen die op stapel staan

De begeleiding van innovatieve ondernemingen via diensten, maar ook incubatoren kan op een meer gestructureerde wijze in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ontwikkeld worden.

Doelstellingen

De begeleiding en ondersteuning van innovatieve ondernemingen in hoofdzakelijk de startersfase versterken en meer integreren waardoor ze gemakkelijker en efficiënter de groeifase kunnen bereiken.

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op de korte termijn (2013-2014)

In aanvulling op de financiële middelen zal de begeleiding van de innovatieve ondernemingen (business planning, financiering, human resources, intellectuele eigendom, management...) ~~door de versterking van de coachingdiensten aan de ondernemingen geëvalueerd en vervolgens~~ geoptimaliseerd worden.

Op dit gebied zal het systeem van technologiecheques (zie het systeem dat in het Waals Gewest en het Vlaams Gewest van kracht is), geanalyseerd worden om, in voorkomend geval, vervolgens ingevoerd te worden. ~~De dienst van proactieve individuele begeleiding ("farming") zal versterkt worden. Parallel hiermee zullen Mmaatregelen worden ingevoerd~~ waardoor ervaren managers in het kader van innovatieve ondernemersprojecten kunnen worden aangetrokken, ~~zullen worden ingevoerd~~ (financiering van een ervaren ad-interim manager).

Een nieuwe incubator op het gebied van leefmilieutechnologieën en duurzame ontwikkeling zal in 2013-2014 het levenslicht zien. Deze incubator, Greenbizz genaamd, zal het de jonge innovatieve ondernemingen van de sector van de groene technologieën mogelijk maken om hun ervaring en hun projecten te bundelen teneinde nieuwe samenwerking te ontwikkelen en hun kritische massa en hun positionering op de Brusselse of Belgische, zelfs Europese markt te versterken.

~~Deze Ten slotte zal de~~ netwerkwerking zal op zo een manier versterkt worden opdat de incubatoren zo nauw mogelijk in het onderzoeks- en innovatiebeleid van het Gewest worden ingepast.

~~Er wordt trouwens gepland om op korte termijn en op uitputtende wijze de initiatieven en actoren in dit domein op de kaart te zetten, ervan hun respectievelijke perimeters voor actie te evalueren (en indien nodig te herdefiniëren) en de prioriteit te bepalen. Het ultieme doel bestaat erin het ingestelde ecosysteem te optimaliseren en het beter te coördineren. In dit verband verwijzen wij naar doelstelling 5 waar meer concrete maatregelen over het hoe van deze reorganisatie vermeld zijn.~~

Denkbare acties op langere termijn (2014-2020)

- ~~In kaart brengen van de initiatieven en actoren in het domein van de begeleiding, evalueren van hun respectievelijke perimeters voor actie (en indien nodig herdefiniëren) en bepalen van de prioriteit. Het ultieme doel bestaat erin het ingestelde ecosysteem te optimaliseren en het beter te coördineren. In dit verband verwijzen wij naar doelstelling 5 waar meer concrete maatregelen over het hoe van deze reorganisatie vermeld zijn.~~
- Invoering van een (potentieel gemeenschappelijk) referentiekader voor de evaluatie en de opvolging van de innovatieve meer bepaald technologische projecten met hoog potentieel. ~~Dit kader zou zich op de benchmarking van verschillende analysemethoden kunnen baseren, in het bijzonder het referentiesysteem Bell-Mason, EDUCA (ontwikkeld door het ICHEC), checklists voorgesteld door Solvay-Entrepreneurs of het Business Model Canvas ...~~

- [Versterking van het delen van goede praktijken en zeldzame middelen](#)
- [Invoering van een databank voor studie van gewestelijke gevallen.](#)
- [Bundeling van de toegang tot de databanken van marktonderzoek](#)

Verwachte resultaten

- Verhoging van het aantal oprichtingen van innovatieve ondernemingen
- Groei in termen van omzet en van werkgelegenheid van innovatieve ondernemingen in het BHG
- Groei van het aantal ondernemingen ondergebracht in vestigingssites.
- Groei van het aantal begeleide ondernemingen, van hun omzet en hun tewerkstelling.

Pijler 6: Het aanbod aan menselijk kapitaal versterken door de wetenschappelijke en technologische carrières en het ondernemerschap te stimuleren

Overzicht

Zich vergewissen van een inbreng aan hooggekwalificeerd menselijk kapitaal is een essentiële uitdaging voor de gewestelijke innovatie. Deze behoefte is zowel een prioriteit op gewestelijk niveau als op Europees niveau. Instrumenten zoals "DOCTIRIS" en het veelvoud aan acties gericht op jongeren die door verenigingen, scholen of universiteiten georganiseerd worden, zijn troeven van het BHG. De Brusselse jongeren zijn de voornaamste doelgroep van de sensibiliseringscampagnes voor wetenschappelijke, technologische en technische loopbanen. Inzake innovatie en ondernemerschap is het Gewest in 2009 ook met het initiatief 'Boost Your Talent' gestart om de ondernemingsgeest bij studenten en hun leerkrachten te stimuleren. Het programma wordt door het BAO gecoördineerd. Het BAO lanceerde in 2012 eveneens de BSE Academy, een programma gefinancierd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) om het groene ondernemerschap te ondersteunen en te begeleiden. Er bestaan andere publieke of private initiatieven, zoals meer bepaald de "Start Academy for Young Entrepreneurs" (business plan wedstrijd) [Andere publieke of private initiatieven bestaan, zoals de "Start Academy for Young Entrepreneurs" \(business plan wedstrijd\) en de door 'Research in Brussels' tot stand gebrachte activiteiten. Te vermelden zijn bijvoorbeeld Captain, Explorado en Dream. Deze projecten leggen het accent op de ontwilleling van ondernemersgeest bij scholieren van basis- en secundair onderwijs en zij voornamelijk gebaseerd op spelen tot oprichting van "onderneming" of op basis van de gedachtenwisselingen met professionnelen. Zonder ook de wedstrijd "Enterprize" te vergeten, die zich zowel tot bestaande als in oprichting zijnde ondernemingen richt.](#)

Uitdagingen die op stapel staan

Deze strategie werpt reeds zijn vruchten af en Brussel onderscheidt zich als kweekvijver van menselijk kapitaal. In België is het aandeel van werknemers in O&O en van onderzoekers in de totale tewerkstelling het grootst in het Brussels Gewest. We moeten ook opmerken dat in 2010, in Brussel, meer dan één actieve persoon op twee over een universitair diploma beschikt of in het domein van wetenschappen en technologie actief

is. Dit percentage (52%) is licht hoger dan dat van de andere Belgische gewesten en is volslagen vergelijkbaar met dat van andere hoofdstedelijke gewesten van Europa⁷.

In het licht van de socio-economische perspectieven zal het Gewest nog behoefte hebben aan een stijgend aantal gekwalificeerde werknemers in de O&I-sector. Het is dan ook van fundamenteel belang om de sensibiliseringsacties van jongeren voor wetenschappelijke en technologische carrières voort te zetten.

Doelstellingen

De voornaamste doelstellingen bestaan eruit om de jongeren te motiveren om wetenschappelijke of technische studies aan te vatten, de band tussen de onderneming en de promovendi aan te halen en de ondernemersgeest in alle leeftijdsgroepen te stimuleren.

De secundaire doelstellingen zijn:

- het imago van de sector van O&O bij het grote publiek te veranderen opdat hij als een dynamische sector die werkgelegenheid schept en als een van de pijlers van onze gewestelijke economie zou erkend worden;
- jonge Brusselaars toelaten om hun creatieve, innovatieve en ondernemersgeest te ontwikkelen door de invoering van specifieke acties;
- het grote publiek meer te bereiken door de invoering van meer algemene acties.

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op korte termijn (2013-2014)

Er zullen verscheidene maatregelen voor de versterking van de sensibilisering van jongeren voor wetenschappelijke en technologische loopbanen genomen worden:

- De versterking van de financiering en van het aantal sensibiliseringsprojecten van jongeren;
- Een meer doorgedreven coördinatie door de vzw 'Research in Brussels' van de talrijke initiatieven die op het gewestelijk grondgebied getroffen werden;
- De versterking van het programma 'DOCTORIS' dat jonge onderzoekers toelaat om een deel van hun onderzoek binnen een onderneming van het Gewest uit te voeren.

Verwachte resultaten

- Groei van het aantal studenten in de wetenschappelijke en technische richtingen;
- Toename van het aantal doctoraten in de onderneming en bevordering van de loopbaanmogelijkheden als onderzoeker in de niet-academische milieus;
- Groei van het percentage van ondernemersactiviteit⁸.

---

⁷ "Boordtabel voor Onderzoek en Innovatie voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest", Brussel, Oktober 2012.

⁸ Zoals meer bepaald door het 'Global Entrepreneurship Monitor' (GEM) gemeten.

Pijler 7: De vraag naar innovatieve goederen/diensten via innovatieve overheidsopdrachten stimuleren

Overzicht

Binnen de conclusies van de Europese Raad van 4 februari 2011 werden de overheidsopdrachten aangemerkt als een geschikt instrument om meer vraag voor innovatieve producten en diensten te scheppen. Bepaalde Lidstaten hebben al specifieke strategieën tot stand gebracht die de rol die de overheidsopdrachten kunnen spelen om de innovatie te ondersteunen moeten versterken⁹. In België organiseerde de FOD Economie twee studiedagen over het thema en Vlaanderen heeft 'Innovatief Aanbesteden' tot stand gebracht.

Uitdagingen die op stapel staan

De openbare sector in Brussel kan door middel van de overheidsopdrachten een aanzienlijke impact hebben. Hij vertegenwoordigt immers maar liefst 16% van BBP van het Gewest. Daarom is het in het belang van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om het potentieel van de overheidsopdrachten te verkennen door de vraag of het aanbod van innovatieve diensten of producten vooral in de schoot van de gewestelijke prioritaire sectoren te stimuleren.

Doelstellingen

De invoering van een dergelijk instrument wil, in nauwe samenwerking met de gewestelijke ondernemingen, de diensten aan de burger verbeteren en bepaalde grote maatschappelijke uitdagingen op een innovatieve wijze aanpakken. De initiatieven zullen op de ontwikkeling van innovatieve oplossingen worden gericht om op precieze behoeften van aanbestedende overheden een antwoord te bieden, met oog voor het instellen van een transparante en objectieve procedure.

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op de korte termijn (2013-2014)

In deze optiek zal het Gewest een werkgroep over het potentieel van de innovatieve overheidsopdrachten in Brussel oprichten en zullen de volgende acties ondernomen worden:

- Een inventaris van de behoeften van de aanbestedende overheden (overheidsopdrachten) in het BHG (de vraag) zal worden opgemaakt, alsook een inventaris van het innovatiepotentieel van de Brusselse ondernemingen (het aanbod);
- Vertrekkende van deze twee inventarissen zal het innovatiepotentieel van de Brusselse overheidsopdrachten gemeten worden;
- het juridische kader zal bestudeerd worden op het gebied van de promotie en de sensibilisering van de resultaten van deze studie bij de betrokken actoren;

⁹ Bijvoorbeeld, het programma SBIR in Nederland, het Small Business Research Initiative in Groot-Brittannië, het initiatief van VINNOVA in Zweden (lancering van precommerciële aankopen, een keuze waarover ook Frankrijk nadenkt).

- de goede praktijken inzake innovatieve overheidsopdrachten in het Gewest en in de andere Europese regio's zullen geïdentificeerd en bestudeerd worden;
- de (juridische en budgettaire) haalbaarheid om innovatieve overheidsopdrachten in het Brussels Gewest in te voeren, zal onderzocht worden.

De werkgroep zal begin 2013 conclusies neerleggen. In functie van de resultaten van deze groep en van de adviezen over de kwestie, zouden er vanaf 2013 of begin 2014 bepaalde eerste initiatieven genomen of pilootexperimenten gestart kunnen worden.

Denkbare acties op langere termijn (2014-2020)

Indien de resultaten van deze eerste fase positief blijken te zijn, zullen de volgende stappen bestaan uit:

- het sensibiliseren van de aanbestedende overheden om in hun bijzondere bestekken innovatieve oplossingen op te nemen;
- de ontwikkeling van een nieuw instrument waardoor innovatieve overheidsopdrachten ingevoerd en ontwikkeld kunnen worden;
- het proactief informeren van de Brusselse ondernemingen en ook de Brusselse aanbestedende overheden over de specificiteiten van deze innovatieve oproepen;
- het bevorderen van de samenwerking tussen de verschillende projecten van innovatieve overheidsopdrachten op het Belgische en zelfs Europese niveau.

Verwachte resultaten

Een toename van de innovatieve overheidsopdrachten binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zou het resultaat van dit initiatief moeten zijn. Hefboomeffecten worden verwacht inzake innovatie door de overheidsopdrachten.

Pijler 8: De gezamenlijke ontwikkeling van innovaties via 'living labs' stimuleren¹⁰

Overzicht

De "living labs" vormen een nieuwigheid voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit vernieuwende initiatief gericht naar de gebruikers heeft op dit ogenblik geen enkele tegenhanger in de gewestelijke strategie.

¹⁰ Een "Living Lab" brengt publieke, private actoren, ondernemingen, verenigingen, individuele actoren samen, met als doelstelling het testen op "ware grootte" van diensten, instrumenten of nieuwe gebruiken. Het gaat erom het onderzoek uit de laboratoria te halen om het in het leven van alledag te integreren, met een dikwijls strategische blik op de potentiële gebruiken van deze technologieën. Dit alles gebeurt in samenwerking tussen lokale collectiviteiten, ondernemingen, onderzoekslaboratoria en ook potentiële gebruikers. Het gaat om het bevorderen van de [open innovatie](#), het delen van de netwerken en het betrekken van de gebruikers van bij het begin van de vormgeving.

Uitdagingen die op stapel staan

De test van nieuwe technologieën op reële schaal door gebruik te maken van het innovatieve potentieel van de gebruikers is een belangrijke uitdaging van de hedendaagse (zogenaamde 'open') innovatie. De gebruiken van technologieën ontwikkeld binnen organisaties (of consortia van organisaties) dekken een economische, maar ook sociale dimensie.

Doelstellingen

De "living labs" hebben als doel ondernemingen en onderzoeksinstituten de mogelijkheid te geven om concepten, producten of technologieën in reële omgevingen en in real time en door middel van representatieve populatiesteekproeven te testen.

Het is deze precieze testdoelstelling op ware grootte volgens een collaboratief model (publiek, privé, burger) die in de Brusselse "living labs" zal worden vastgelegd. Het zal erom draaien om de gebruiker in het centrum van het gewestelijke "laboratorium" te plaatsen om zo beter de hand te kunnen leggen op het potentieel van de ideeën en technologieën ontwikkeld binnen, maar ook buiten het gewest.

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op korte termijn (2013-2014)

Het Gewest zal een eerste denkoefening over de invoering van projecten van "demonstrateurs" en "living labs" in de prioritaire domeinen verrichten. In het kader van deze actie zullen er een cartografie en een 'intelligent benchmarking' van bestaande demonstratieprojecten en 'living labs' in Brussel, maar ook in de naburige of aan Brussel gelijkaardige gewesten gerealiseerd worden en dit meer bepaald doorheen netwerken waarvan het Gewest lid is.

Denkbare acties op langere termijn (2014-2020)

- De identificatie van potentiële projecten voor het Gewest en voor het land in samenwerking met het Vlaamse en het Waalse Gewest;
- Haalbaarheidsstudies van de projecten;
- De ontwikkeling van demonstratieprojecten die aan de behoeften van de gewestelijke actoren zijn aangepast
- Een financieringsopportunity van de demonstrateurs zal op basis van de B2B-diensten en toekomstige Europese projecten waarin het onderdeel "demonstratie" overheersend is kunnen gebeuren.
- Een ontwikkeling van "living labs" op de langere termijn wordt in beschouwing genomen en zal op de resultaten van de eerste fasen rusten die op de korte termijn zullen moeten worden uitgevoerd.

Verwachte resultaten

'Living labs' en demonstratieprojecten zullen uit deze initiatieven moeten voortvloeien en zullen in samenhang met een geschikte promotiecampagne (zie hieronder de volgende doelstelling) het Brussels Gewest de mogelijkheid bieden om een echt 'uitstalraam' van innovatie in Europa te worden.

DOELSTELLING 3: DE AANTREKKINGSKRACHT VAN BRUSSEL ALS EUROPESE "KENNISDRAAISCHIJF" VERGROTEN

Brussel beschikt niet enkel over een breed hooggekwalificeerd menselijk kapitaal en sterke technologische en wetenschappelijke competenties, maar heeft tevens een economische structuur die door een sterke aanwezigheid van diensten met een hoge kennisintensiteit wordt gekenmerkt. De Brusselse economie wordt door de dienstensector gedomineerd, maar bijna 60% van de gewestelijke toegevoegde waarde en bijna 50% van de banen concentreren zich in de sector van kennisintensieve diensten. Wat meer is, het aandeel van deze diensten in de totale gewestelijke toegevoegde waarde is sinds vele jaren voortdurend aan het stijgen¹¹.

Door zijn sterke demografische concentratie en de uitzonderlijke concentratie aan nationale en internationale instellingen/administraties en diverse privé- en overheidsorganisaties, beschikt het gewest ook over een unieke positie op internationaal (en zelfs mondiaal) vlak inzake de vraag naar innovatieve goederen en diensten. Dit kan een unieke basis vormen voor de activering van de innovatie door de vraag, zoals dat in de voorgaande doelstelling werd uitgewerkt.

Kortom: zowel vanuit het oogpunt van vraag als aanbod naar innovatieve goederen/diensten beschikt Brussel over kostbare troeven. Ze door middel van een gepaste promotiecampagne op de voorgrond plaatsen moet het mogelijk maken om er de effecten van te vermenigvuldigen.

Pijler 9: Het imago "Innovative Brussels" promoten

Overzicht

Brussel geniet een zeer sterke internationale reputatie dankzij zijn rol van Europees en internationaal beslissingscentrum. Brussel is trouwens als eerste congresstad in Europa en tweede in de wereld gerangschikt. Toch heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest momenteel niet het imago van innovatieve regio dat het verdient.

Uitdagingen die op stapel staan

De opbouw van een imago van Brussel als leidend gewest op het vlak van bepaalde activiteitsegmenten zal het gewest de mogelijkheid geven om zijn zichtbaarheid en aantrekkelijkheid op het Europese en internationale toneel te verbeteren.

Doelstellingen

Imago van de Brusselse innovatie waarbij het voornaamste promotie-instrument hier « Innovative Brussels » zal zijn dat op een gecoördineerde manier het Brusselse ecosysteem van innovatie zal moeten promoten. Deze benadering zal ook moeten toelaten om de synergieën tussen de actoren van de sector te versterken door meervoudige communicatie- en promotieacties.

¹¹ "Boordtabel voor Onderzoek en Innovatie voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest", Brussel, Oktober 2012.

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op korte termijn (2013-2014)

Het concept 'Innovative Brussels' wordt door het logo hierboven geïllustreerd. Dit zal vanaf november 2012 via verschillende informatiedragers en via verschillende kanalen en evenementen verspreid worden: portal website, promotiemateriaal dat ter beschikking is van alle actoren, ... Dit imago beleid van het BHG als hoofdstad van de innovatie zal door de vzw "Research in Brussels" gestuurd worden. Het is een van de eerste sectorale uitsplitsingen van de generische 'city-marketing' door het Gewest omschreven. De portal website "innovativebrussels.be" zal de elektronische schakel van het imago van Brussel als innovatieve hoofdstad vormen. [Deze acties zouden erbij winnen om gecoördineerd te zijn met de actoren actief in de promotie van het Gewest, meerbepaald VisitBrussels.](#)

Na een eerste jaar van uitvoering zal "Innovative Brussels" in nauw overleg met de actoren die aan zijn definitie hebben deelgenomen aan een eerste evaluatie onderworpen worden.

Denkbare acties op langere termijn (2014-2020)

De communicatieacties "Innovative Brussels" zullen zo gecoördineerd worden dat ze de relevante actoren en initiatieven opnemen.

Verwachte resultaten

Een toename van de vermaardheid van Brussel als innovatief gewest vertaalt zich meer bepaald door een stijging van het aantal gebruikers van "Innovative Brussels" en een vermenigvuldiging van de Europese en internationale partnerschappen (ofwel tussen het gewest en andere gewesten, ofwel tussen de Brusselse actoren en de actoren uit andere gewesten).

DOELSTELLING 4: DE BRUSSELSE DEELNAME AAN DE EUROPESE PROGRAMMA'S VERHOGEN

In aanvulling op de voorgaande doelstellingen heeft het Brussels Gewest de ambitie om de deelname van zijn ondernemingen (in het bijzonder de KMO's) en andere onderzoeksinstituten aan de Europese programma's voor onderzoek en innovatie te verhogen. Dit zou via de aanwending van twee hoofdinstrumenten moeten gebeuren: de structuurfondsen en meer bepaald de nieuwe periode van programmering 2014-2020 die momenteel in voorbereiding is en het nieuwe Europees programma Horizon 2020 (dat de kaderprogramma's vervangt).

Er zijn weinig cijfers beschikbaar over de deelname van ondernemingen en andere Brusselse instellingen aan de Europese onderzoeksprogramma's (kaderprogramma's, enz.). We moeten nochtans beklemtonen dat de deelname van het BHG aan de Europese programma's aanzienlijk blijft op Belgische schaal. Tegelijkertijd blijft de deelname van de universiteiten en ondernemingen aan de Europese programma's onder de verwachtingen. Dit werd ook recent (10 oktober 2011) door de Waalse en Brusselse kabinetten opgetekend tijdens de besprekingen over een "Plan d'actions conjoint Wallonie-Bruxelles pour la recherche". Terwijl de deelname van de Brusselse universiteiten tastbaar is, wringt hem het schoentje als het gaat over de deelname van de ondernemingen. De ondernemingen die deelnemen zijn eerder adviesondernemingen die een coördinerende rol in de marge van de onderzoeksactiviteiten spelen. Er zijn maar weinig innovatieve technologische ondernemingen in Brussel die in staat zijn om zich bij dergelijke programma's aan te sluiten ¹².

Pijler 10: Van de Europese steun een regionale hefboom maken

Overzicht

Vanuit de bekommernis om zijn actoren in de Europese projecten zo goed mogelijk te begeleiden en meer bepaald in het licht van de nieuwe programmatie voor de periode 2014-2020, financiert het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een bepaald aantal initiatieven of intergouvernementele Europese projecten en/of die geen financiering van de Commissie krijgen. Momenteel heeft het team NCP/EEN een proactief dienstenaanbod ten gunste van de ondernemingen van het gewest, met focus op de KMO's, ingevoerd. Dit aanbod van diensten zal de specifieke kenmerken van de Europese programma's van de komende periode 2014-2020 integreren. Het NCP-team ondergebracht bij het BAO iswenst de voornaamste actor te zijn bij de voorbereiding van ondernemingen en universiteiten in het kader van de Europese projecten en is eveneens belast met de functie van adviespunt van het Enterprise Europe Network (EEN), in samenwerking met BECI. Teams die gespecialiseerd zijn in de voorbereiding van Europese projecten bestaan trouwens binnen elke universiteit van het Gewest (de interfaces of 'TTO'¹³). Het NCP-team van het BAO zal samenwerken met de actoren actief in het opstellen van Europese innovatiedossiers, namelijk de collectieve centra, de federaties en de universiteiten, alsook de andere NCP's van het land.

¹² "Boordtabel voor Onderzoek en Innovatie voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest", Brussel, Oktober 2012.

¹³ 'Technology Transfer Offices' of cellen voor technologieoverdracht.

Uitdagingen die op stapel staan

De Europese programma's vormen een belangrijke hefboom om het gewestelijk onderzoek en de gewestelijke innovatie te verstevigen. Deze projecten genieten een verhoogde financiering waardoor de deelnemers hun capaciteiten kunnen ontwikkelen en hun niveau van onderzoek en innovatie kunnen verhogen, gemakkelijker toegang krijgen tot internationale markten en op Europees niveau synergieën kunnen opzetten en samenwerking kunnen aanknopen met vooraanstaande onderzoeksinstellingen en ondernemingen. Anderzijds kan, gezien de noodzaak om een kritische massa te bereiken en in een optiek van intelligente specialisatie, de ontwikkeling van Brussel als innovatief gewest en innovatieve hoofdstad slechts tot stand komen door middel van een zeer grote mate van openheid en partnerschap met de internationale organisaties, de Europese en internationale netwerken of door samenwerkingsakkoorden, te starten met de andere Belgische entiteiten.

Doelstellingen

Een van de grote doelstellingen van de actualisering van het Gewestelijk Innovatieplan bestaat erin om de deelname in aanloop en het in aanmerking nemen van de belangen van de Brusselse actoren in de Europese OOI-programmatie te versterken. De doelstelling hier is het zo goed mogelijk gebruiken van de Europese kanalen om een vermenigvuldiging van het aantal projecten van internationale dimensie waarbij Brusselaars betrokken zijn toe te laten. Dit veronderstelt eveneens een versterking van de samenwerking van Brusselse actoren met de actoren van andere steden, gewesten en Europese lidstaten en derden.

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op korte termijn (2013-2014)

Het gewestelijk bestuur en de Permanente Vertegenwoordiging die momenteel aan de uitwerking van het toekomstige programma HORIZON 2020 bijdragen, zullen de raadplegingen opvoeren bij alle Brusselse actoren in het kader van de besprekingen over de inhoud van de toekomstige werkprogramma's, de voorgestelde financiële schema's of de regels inzake deelname en intellectuele eigendom. Deze logica van participatief overleg zal toegepast worden voor alle programma's met Europese dimensie die van belang zijn voor het BHG.

Het Gewest zal doorgaan met het ondersteunen van de deelname van de gewestelijke actoren aan deze projecten door het verstrekken van steun bij de oprichting van projecten die een deel van de kosten dekken in verband met de voorbereiding en de indiening van Europese OOI-projecten door de begunstigen.

Het Gewest zal doorgaan met het verstevigen van de samenwerking met de universiteiten en onderzoekscentra en zal een netwerk van deskundigen organiseren over de specifieke inhoud van elk jaarlijks werkprogramma.

Binnen deze optiek zal het Gewest de nieuwe programma's in voorbereiding opvolgen en de betrokkenheid van de gewestelijke actoren erbij aanmoedigen. De thema's van de gefinancierde programma's zullen in overeenstemming met de gewestelijke specialisatiestrategie gekozen worden. Het team NCP/EEN zal zijn samenwerking met de sectorale polen van het BAO, de bedrijfsfederaties, de universiteiten en hun interfaces en ook met de onderzoekscentra en de incubatoren van het gewest verstevigen.

De netwerken, zoals EEN, ERRIN of EUROCITIES, enz. zullen nog meer gebruikt worden in de zoektocht naar partners in het kader van de oprichting van Europese projecten.

De verschillende internationale netwerken en samenwerkingsakkoorden zullen kunnen gebruikt worden om:

- de knowhow van het BHG inzake OOI te bevorderen;
- bevoorrechte partnerschappen met Europese regio's of regio's buiten Europa op te zetten om vooral de belangen en de positie van het BHG inzake OOI op het Europese en internationale toneel beter te verdedigen;
- nieuwe interessante initiatieven en kansen voor het BHG op te sporen.

Bijzondere aandacht zal uitgaan naar steden en gewesten die gelijkaardige kenmerken hebben en die met vergelijkbare uitdagingen worden geconfronteerd. Teneinde vergelijkingen op een permanente basis te kunnen maken, zal de boordtabel voor Onderzoek en Innovatie een benchmarking met Madrid, Wenen, Berlijn, Londen, Praag en Parijs omvatten. Een cartografie van de bestaande clusters, Europese en internationale netwerken en van Europese projecten zal gerealiseerd worden. Dit zal ervoor zorgen dat de regio's, de netwerken en de projecten die het meest veelbelovend zijn in de zin van samenwerking in het kader van de specialisatieniches geïdentificeerd worden.

Verwachte resultaten

Naast een diversificatie van de kansen voor internationale samenwerking voor de Brusselse actoren en een groei van het aantal projecten, wordt ook verwacht dat er een betere integratie van de Brusselse prioriteiten in de Europese programmering, een verhoging van het aantal projecten en van de financiering van 15 naar 20%, en ook een toename van het aantal Brusselse actoren in Europese projecten komt. Door een versterking van zijn samenwerking met de Europese steden en gewesten wil het BHG:

- de stedelijke specificiteiten in het Europese onderzoeksbeleid beter verdedigen;
- aan multilaterale of bilaterale Europese projecten (tussen gewesten of tussen actoren) deelnemen - of ze tot stand brengen.

DOELSTELLING 5: HET INNOVATIEBEHEER VERSTERKEN

Het huidige instrumentarium wordt tegelijkertijd door een veelheid aan initiatieven en een relatieve fragmentering van de acties gekenmerkt. Deze vaststelling maakt het noodzakelijk om de interventie van elk initiatief binnen de innovatiewaardeketen beter te kunnen situeren, voor een betere integratie van de instrumenten, vooral dan in verband met de aanname van een strategie voor intelligente specialisatie. Bovendien is innovatie geen afgezonderd proces in het Gewest. A fortiori is een kruispuntgewest als Brussel zeer sterk van externe ontwikkelingen afhankelijk. Het is dan ook aangewezen om de cartografie, de opvolging en de evaluatie van de lopende maatregelen (binnen en buiten het gewest) te verbeteren.

In deze optiek blijkt dat het Brusselse onderzoeks- en innovatiesysteem ook moet voorzien worden van betere instrumenten voor strategische sturing en instrumenten voor evaluatie en waardering van de gewestelijke strategie en ook van haar uitvoering. Het is dan ook noodzakelijk om:

- ~~strategische cellen voor~~ Een praktijk van monitoring en analyse, ter ondersteuning van het gewestelijk beleid te creëren ~~structureren~~;
- het evaluatiesysteem te ontwikkelen van de instrumenten van het innovatiebeleid;
- de strategische rol van de Raad voor het Wetenschapsbeleid te versterken.

Ten slotte blijven efficiëntie- en schaalvoordelen mogelijk door een betere synergie tussen Brussel en zijn natuurlijke hinterland binnen het Vlaamse en het Waalse Gewest. Het is dan ook aangewezen om de samenwerking met de andere Belgische gewesten te versterken.

Pijler 11: Strategische cellen creëren als ondersteuning voor het gewestelijk OOI-beleid **Een praktijk van monitoring en analyse ter ondersteuning van het gewestelijk beleid structureren**

Overzicht

Er is heden geen enkele ~~ee~~ bron specifiek toegewijd aan de ontwikkeling van ~~die een mandaat heeft om~~ kennis en strategische intelligentie ~~te ontwikkelen~~ voor doeleinden van promotie van de innovatie in het BHG. Het gewest telt niettemin sleutelactoren zoals het BISA waarop men kan steunen om dergelijke kennis tot ontwikkeling te brengen. Het Gewest heeft eind 2011 trouwens een 'boordtabel voor innovatie in Brussel' gelanceerd die voor de eerste keer een overzicht geeft van de de meest recente officiële statistieken voor het gewest. Deze boordtabel zal voor de eerste keer in november 2012 gepubliceerd worden en geeft de belangrijkste indicatoren van gewestelijke inspanningen en prestaties inzake innovatie weer.

Uitdagingen die op stapel staan

Het gaat erom te verhelpen aan de afwezigheid van strategische kennis van het gewestelijke innovatiesysteem, zijn omgeving en de dynamieken waardoor het gestuurd wordt.

Doelstellingen

De doelstelling van deze pijler is een actieve opvolging mogelijk te maken van het tot stand gebrachte beleid en de ingevoerde instrumenten. Hij moet ook kunnen leiden tot het vormen van een optimale leidraad van het overheidsoptreden en ook een beter begrip van het gewestelijke economische weefsel en zijn aansluiting bij de globale economie spelen een rol.

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op korte termijn (2013-2014)

Eerst en vooral zal de boordtabel voor innovatie verduurzaamd worden, bijgewerkt en geïntegreerd in de cyclus van strategische intelligentie van het gewest. Hij werd door externe consultants verwezenlijkt en wordt voor het eerst in november 2012 gepubliceerd met alle relevante methodologische gegevens en procedures waardoor een regelmatige update mogelijk wordt. Opleidingssessies met de mensen van Innoviris worden hieromtrent in januari 2013 gepland.

~~Vervolgens zullen twee cellen ter ondersteuning van het gewestelijke innovatieapparaat geleidelijk binnen de bestaande structuren ingevoerd worden. Ze zullen een dienst van strategische intelligentie enerzijds en een dienst van technisch-economisch toezicht anderzijds verstrekken. De cel van strategische intelligentie zal binnen Innoviris worden ondergebracht. Ze zal door competente economische, juridische profielen en profielen inzake beleidsanalyse worden ingevuld.~~

~~Concreet zal dezel een cel binnen Innoviris als opdracht hebben om activiteiten voor inzameling van strategische informatie te leiden, een databank op te bouwen en de gewestelijke boordtabel voor OOI te beheren. Daarbovenop komen nog activiteiten van verslaggeving aan de RWB en ook voor aanpassing van de juridische kaders van de genomen maatregelen op het gebied van onderzoek en innovatie.~~

~~De strategische informatie, in het bijzonder het technisch-economisch toezicht, die door Innoviris werd ingewonnen, zal worden verstrekt door De cel voor technisch-economisch toezicht zal parallel worden gesticht en binnen het BAO worden ondergebracht. Deze cel zal met de steun van De sectorale polen en de andere interne departementen van het BAO, alsook de universiteiten, collectieve centra en federaties die werkzaam zijn binnen het Gewest.agentschap BAO optredenzullen belast worden met het opvolgen van . Zij zal de technologische en economische ontwikkelingen die zich binnen de prioritaire sectoren voor het gewest afspelen, op de voet volgen. Deze cellen Innoviris en BAO zullen in nauwe samenwerking optreden onderling en alsook met met de ad-hoc commissies die binnen de RWB zullen worden opgericht optreden (voor het detail van de interacties met de RWB, zie lager bij pijler 13).~~

Denkbare acties op langere termijn (2014-2020)

Eerste verslagen moeten in nasleep van de oprichting van de genaamde cellen op een langer perspectief voorzien worden. Deze verslagen worden gevraagd door en ingediend voor validering bij INNOVIRIS, de RWB en ook het kabinet van de minister.

Verwachte resultaten

Het toezicht zal bovendien de opsporing van economische opportuniteiten of van innovatiepotentieel binnen het gewest toelaten en aldus de gewestelijke ontwikkeling stimuleren. Ook managersdoeleinden spelen een rol in de zin van het bekomen van een

stevige kennissokkel om het gewestelijke OOI-beleid en -programma's te oriënteren en het principe van 'accountability' zal gediend worden.

Pijler 12: De acties evalueren en het OOI-beleid aanpassen

Overzicht

Het BHG kent vandaag geen regelmatige evaluatieoefening met betrekking tot de impact van zijn onderzoeks- en innovatiebeleid.

Uitdagingen die op stapel staan

De evaluatie, of ze nu ex-ante, 'mid-term' of ex-post is, is een onmisbaar instrument voor een oriëntatie die op het bewijs ('evidence-based') van om het even welk innovatiebeleid is gebaseerd. Naast de pure managementaspecten streeft de evaluatie van het innovatiebeleid doeleinden na zoals het afleggen van verantwoordelijkheid aan de burger, het bouwen van consensus, enz.

Doelstellingen

In de optiek van een permanente heraanpassing van het gewestelijke beleid of de gewestelijke instrumenten, zal het van fundamenteel belang zijn om een regelmatige evaluatieoefening van het onderzoeks- en innovatiebeleid van het BHG tot stand te brengen om zijn relevantie, samenhang, efficiëntie, doeltreffendheid, impact en duurzaamheid te ontleden.

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op korte termijn (2013-2014)

Brussel zal een gesystematiseerde evaluatie van zijn resultaten en prestaties van zijn actoren tot stand brengen. De cel voor strategische intelligentie en de cel voor technisch-economisch toezicht zullen de systematische opvolging garanderen van de gewestelijke programma's en projecten en hun impact op de prestaties van het Gewest. Sleutelindicatoren voor prestaties zullen geïdentificeerd worden om deze impact te meten. De conclusies van deze systematische opvolging zullen aan de betrokken organisaties en aan de thematische commissies van de RWB meegedeeld worden (voor het detail van de interacties met de RWB zie lager pijler 13). De RWB zal zodoende periodiek een advies voor de minister formuleren betreffende de evaluatie van de lopende acties.

In aanvulling op deze regelmatige opvolging zullen er iedere 3 jaar versterkte evaluatieoefeningen georganiseerd worden. De doelstelling zal erin bestaan om het innovatiesysteem in zijn geheel te evalueren, enerzijds op basis van de ex-post, ex-ante, prospectieve en benchmarking periodieke evaluaties door de bovenvermelde strategische cellen en de commissies van de RWB uitgevoerd, en anderzijds op basis van de groepsbesprekingen tussen de betrokken actoren en van de externe evaluatoren en onafhankelijken.

Verwachte resultaten

De benchmarking maakt een volledige en neutrale analyse van het innovatiesysteem mogelijk door de tussenkomst van externe specialisten. De evaluatie van de instrumenten van overheidsoptreden moet het mogelijk maken om de verschillende vormen van OOI-beleid volgens een logica van 'evidence-based policy' te heroriënteren om zo beter de levensomstandigheden van de burger te dienen en hem over de gewestelijke strategische keuzes rekenschap af te leggen.

Pijler 13: De Raad voor het Wetenschapsbeleid versterken (RWB)

Overzicht

De RWB is een drijvende kracht binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als consultatief orgaan voor strategie zowel reactief (op vraag van de minister), als proactief (op zijn eigen initiatief in de gebieden die behoren tot zijn bevoegdheid).

Uitdagingen die op stapel staan

Een versterking van de rol van de RWB als strategische adviesstructuur ten dienste van het wetenschapsbeleid en het innovatiebeleid zou tot voordeel van al zijn actoren kunnen strekken.

Doelstellingen

De rol van de RWB als drijvende kracht binnen het Brusselse mechanisme van OOI zal opnieuw bekrachtigd moeten worden en het zal van belang zijn hem voor te stellen zijn activiteiten beter te structureren. Dit zou als doelstelling hebben om een grotere continuïteit van de werkzaamheden van de RWB te garanderen, maar ook om zijn actieterrein uit te breiden. Het draait er vooral om de rol van de RWB als discussieforum en pleisterplaats voor interactie tussen de relevante actoren van het systeem te versterken om zo de kennis, de transparantie en de coördinatie van de acties / instrumenten te vergroten.

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op korte termijn (2013-2014)

Om de RWB toe te laten zijn activiteiten te structureren zullen er "permanente commissies" worden opgericht. Omdat ze nieuwe externe actoren (~~delen van informatie voor een grotere transparantie~~) zullen betrekken, zullen de commissies de RWB de mogelijkheid geven om zijn actieterrein te openen. Drie commissies die gaan over de meest relevante domeinen voor het gewest zouden kunnen worden opgericht. Het zou gaan om:

- de gewestelijke innovatie: deze commissie zou in het bijzonder de dimensies voor samenwerking tussen de Brusselse gewestelijke agentschappen dekken, de studie van statistieken en gegevens gebundeld door de cellen voor strategische intelligentie en technisch-economisch toezicht, de coördinatie van de Brusselse administratieve organisaties en de definitie van strategieën en acties voor de

gewestelijke agentschappen, het voorstellen van projecten of programma's die opportuun zijn voor de economie, de tewerkstelling of het gewestelijk onderzoek...;

- de Europese zaken: deze commissie zou zich richten op de Europese dimensie van de Brusselse innovatie, de deelname van de gewestelijke actoren aan de Europese programma's en de Brusselse dynamiek op Europees niveau;
- de intergewestelijke samenwerking: deze commissie zou de opportuniteiten voor samenwerking en gezamenlijke acties tussen de Belgische gewesten beoordelen en zou voorstellen formuleren in het licht van de invoering ervan.

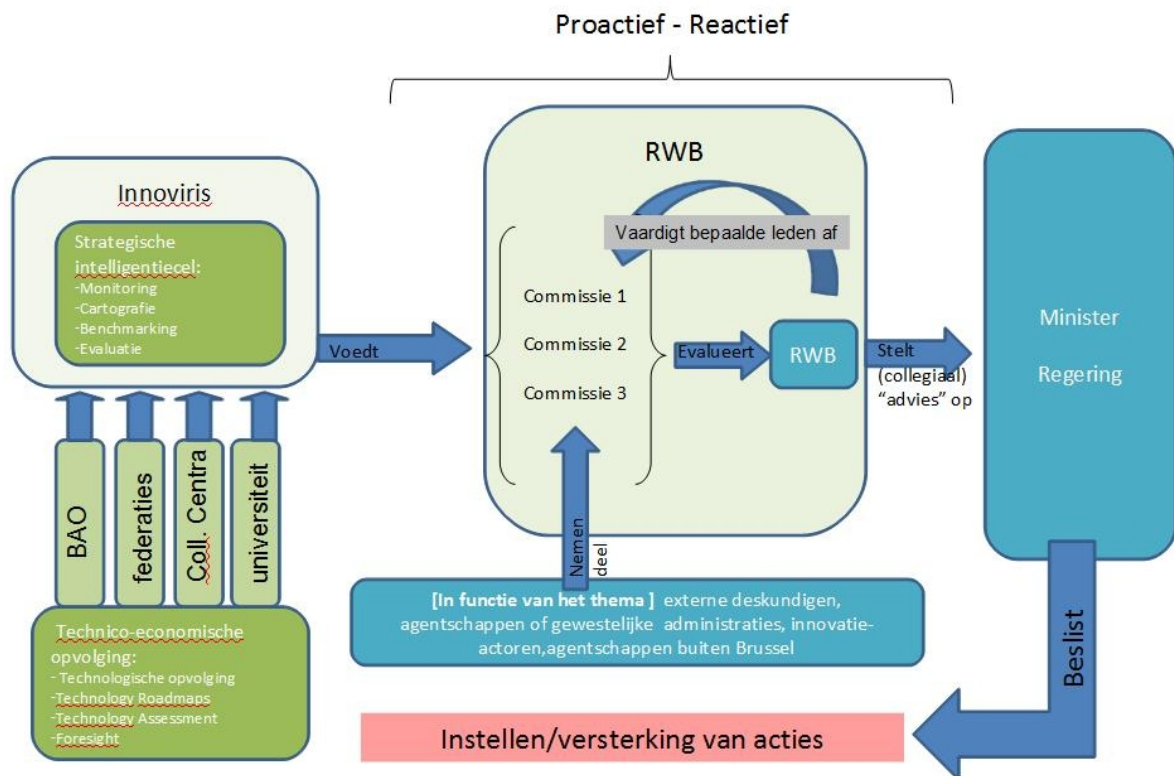
Op operationeel gebied zouden de commissies door het secretariaat van de Raad voor het Wetenschapsbeleid georganiseerd worden en door een commissievoorzitter geleid. Deze voorzitter kan lid van de Raad voor het Wetenschapsbeleid zijn of, idealiter, een onafhankelijk deskundige van om het even welke organisatie. De cellen voor strategische intelligentie en technisch-economisch toezicht Innoviris en BAO zouden op ad hoc basis deze commissies voeden en aan deze werkzaamheden deelnemen. Ze zouden de inlichtingen en gegevens verschaffen, wat de grondslag van de vergadering van de commissies vormt. Zodoende maken zij een stand van zaken op van de huidige toestand, van de resultaten van hun analyses en zullen ze eerste pistes vrijgeven die als basis voor de discussies zullen dienen (bijvoorbeeld: nieuwe instrumenten, aanreiken van goede praktijken, reglementaire voorstellen...).

Deze Op kruissnelheid zouden deze commissies zouden 1 tot 2 keer per jaar samenkomen en een variabele geometrie kennen en hun samenstelling zou in functie van de aangekaarte onderwerpen bepaald worden, waarbij zo vaak als nodig op externe competenties een beroep wordt gedaan. Zo zouden ze de overheden en gewestelijke administratieve agentschappen, de actoren van de innovatie (ondernemingen, onderzoeksorganismen...), vertegenwoordigers van andere Europese gewesten (bv: voorzitters of secretarissen van de Vlaamse of Waalse Raad voor het Wetenschapsbeleid, vertegenwoordigers van externe besturen in het OOI-systeem...), maar ook onafhankelijke deskundigen samenbrengen waarvan de deelname zou aangemoedigd worden om een nieuwe visie en neutrale ideeën aan te brengen. Deze samenstelling zou door de commissievoorzitter in overleg met de voorzitter van de RWB worden bepaald. De commissies zouden adviesontwerpen bij de plenaire vergadering van de RWB indienen die, na bespreking, er de verspreiding en zelfs het geconsolideerde advies ten aanzien van de voogdijoverheid van zou garanderen.

Het volgende schema beschrijft hoe deze hertekende RWB met de inbreng van instrumenten voor strategische ondersteuning van het gewestelijke innovatiebeleid en binnen de verdienstelijke beheercyclus zou functioneren. Het ultieme doel hier is het ontwerpen van mechanismen voor overleg, opvolging, evaluatie en correctie op basis van 'feedback loops' waardoor het gehele ecosysteem herhaaldelijk kan verbeterd worden.

Figuur 1: Invoeging van de instrumenten voor strategische ondersteuning en van de hertekende RWB in de beheercyclus van de innovatie

Verwachte resultaten

Uit het bovenvermelde proces wordt de daadwerkelijke invoering van een permanent overlegplatform tussen alle actoren van het gewestelijk OOI-systeem verwacht.

Pijler 14: Met de andere Belgische gewesten samenwerken

Overzicht

In maart 2011 werd er een gezamenlijk actieplan inzake onderzoek tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het Waals Gewest en de Federatie Wallonië-Brussel goedgekeurd. Dit plan liet het houden van gezamenlijke projectoproepen toe en ook de verbetering van de samenhang tussen de gelijkaardige gewestelijke programma's en dit door middel van een nauwere samenwerking tussen administraties, coördinatie van de criteria, kalenders, enz. Dit gezamenlijk actieplan werd in mei 2012 een eerste maal geëvalueerd en het is bij deze gelegenheid met aanvullende acties verrijkt. Vergelijkbare samenwerkingsvoorstellen werden tussen het BHG en Vlaanderen uitgewerkt en zullen tot stand worden gebracht. Bovendien zijn er besprekingen tussen de drie gewesten gaande om nauwer samen te werken, vooral dan door middel van de lancering van gezamenlijke acties. In het kader van het federale relanceplan van juli 2012 werd er een

werkgroep Federaal/gefedereerde entiteiten die specifiek aan de aspecten "onderzoek, ontwikkeling en innovatie" is gewijd, opgericht.

Uitdagingen die op stapel staan

Als centraal gewest van het land, en het belang in overweging nemende van de respectieve budgetten van O&O en de middelen die de andere entiteiten aan de instellingen voor onderzoek en hoger onderwijs gevestigd in Brussel besteden, is het in het belang van het Gewest om een beheer van het gewestelijk onderzoeks- en innovatiebeleid tot stand te brengen dat niet op zichzelf gericht is, maar integendeel heel alert is voor de interacties met de andere entiteiten.

Doelstellingen

Met de steun van de werkgroep Federaal/gefedereerde entiteiten, specifiek aan de aspecten 'onderzoek, ontwikkeling en innovatie' gewijd, zou de lancering van dergelijke collaboratieve programma's waarbinnen actoren van verschillende gewesten binnen eenzelfde programma bijeengebracht worden, het mogelijk maken om nationale excellentie in de prioritaire gebieden op Belgisch niveau te ontwikkelen en zou de deelname van deze actoren aan de Europese programma's zoals de Initiatieven van Gezamenlijke Programmering vergemakkelijkt worden.

Eveneens van belang is het bevorderen van het onderling overleg met het oog op de deelname aan de Europese programma's van O&O, het lanceren van gemeenschappelijke projectoproepen over thema's van algemeen belang of het aanmoedigen van de convergentie in procedures en criteria. Het platform van technologisch toezicht zou beogen om hieromtrent een plek voor overleg tot stand te brengen die toelaat om de bevoegdheden te bundelen en waar de gefedereerde entiteiten een betere toegang zouden kunnen hebben tot de technische hulpbronnen van bepaalde federale instellingen zoals het Planbureau, de NBB, de FOD Economie.

Middelen om de doelstellingen te behalen:

Concrete acties op korte termijn (2013-2014)

Een afstemming op elkaar van de kalenders, maar eveneens van de instrumenten voor financiering en ondersteuning zal dus bevorderd worden. In die zin zal het Brussels Gewest zijn bilaterale besprekingen met de twee andere Belgische gewesten voortzetten en zal het de discussies met de drie partijen aanmoedigen, waarbij elke nuttige synergie met de domeinen die tot de federale bevoegdheid blijven behoren worden meegenomen. Het komt er hier op aan om tot het opstellen van elementen van gezamenlijke programmering te komen.

Verwachte resultaten

Een verwacht resultaat is dat van de vermenigvuldiging van intergewestelijke collaboratieve acties gekoppeld aan een vereenvoudiging van de mechanismen ten gunste van de begunstigden.

CONCLUSIE

Dit document geeft een overzicht van de contouren en hoofdpijlers van de actualisering waarvan het aangewezen is om ze vandaag in het Gewestelijk Innovatieplan op te nemen met het oog op de voorbereiding van het Gewest op de volgende Europese programmering (2014-2020) van de Europese structuurfondsen en van Horizon 2020.

Maar naast de optimalisering van de Europese hefboomen is er eerst en vooral de wil om door te gaan met het verbeteren en integreren van het Brusselse ecosysteem om onderzoek en innovatie dichterbij elkaar te brengen, de onderzoekscentra en de ondernemingen beter onderling te verbinden, waarbij er rekening wordt gehouden met alles wat reeds in het gewest bestaat en alles wat er een specifiek karakter aan geeft. Deze inspanningen kunnen trouwens reeds op recente verwezenlijkingen steunen. Deze actualisering wil daarom vooral de goede keuzes van de laatste jaren verankeren en versterken, waarbij er een 'roadmap' van vragen wordt voorgesteld die zullen moeten worden uitgediept om op een doeltreffende wijze op de inspanningen van de komende jaren te focussen.

Vertrekkende vanuit de hoofddoelstelling om een systeem te scheppen voor toenadering tussen onderzoek en innovatie, geeft dit document een overzicht van de te leveren inspanningen onder vijf strategische doelstellingen en veertien operationele pijlers:

1. Eerst en vooral moeten de transversale acties en de hefboomeffecten van de clusters in de meest toekomstgerichte domeinen, reeds geïdentificeerd zoals ICT of gezondheid, versterkt worden. Vertrekkende vanuit een strategie van 'intelligente specialisatie' moet ook de kennis van andere specialisatieniches met groot potentieel voor het Gewest geïdentificeerd en verfijnd worden. Een transversale maar doelgerichte actie laat toe om schaalvoordelen te realiseren daar waar het het Gewest aan kritische massa ontbreekt. Zijn instrumenten zullen ook een betere toenadering van het economisch weefsel en van de onderzoekswereld mogelijk maken.
2. Vervolgens moet de verbetering centraal staan van de omgeving van innovatieve ondernemingen, door de zogenaamde 'startersfinancieringen' en de steun aan innovatieve ondernemingen doorheen hun hele ontwikkeling te versterken. Het Gewest verstevigt bovendien zijn stimuli voor het ondernemerschap en de wetenschappelijk-technische loopbanen. Door dit te doen verzilvert het Gewest het gigantische potentieel in menselijk kapitaal waarover Brussel beschikt. Bovenop een actie omtrent het aanbod (menselijk kapitaal, ondernemingen, onderzoekscentra) voorziet het gewest ook in het meer stimuleren van de vraag naar innovatieve goederen via de ontwikkeling van innovatieve overheidsopdrachten. Tot slot neemt ze initiatieven om de gezamenlijke ontwikkeling van innovaties door de pioniers en de potentiële gebruikers te ondersteunen door de lancering van 'living labs' op de korte of middellange termijn voor te bereiden.
3. Het formidabele potentieel waarover Brussel beschikt verdient het om meer gekend te zijn in België en in het buitenland. In de derde plaats worden er daarom initiatieven genomen om zijn kostbare troeven meer voor het voetlicht te plaatsen en er de effecten door middel van een gepaste promotiecampagne van te vermenigvuldigen.
4. Om zijn ondernemingen en onderzoekscentra beter op een grotere deelname aan de Europese initiatieven voor te bereiden, voorziet het Gewest ook een versterking van zijn actie op diverse gebieden, zoals een doorgedreven raadpleging van alle actoren tijdens de uitwerking van toekomstige jaarlijkse

werkprogramma's, de zoektocht naar partners of de grotere betrokkenheid van het gewest bij de internationale netwerken en samenwerkingsakkoorden.

5. Ten slotte wil het Gewest, bovenop dit sterker gemaakte arsenaal van initiatieven, ook zijn eigen innovatiebeheer verbeteren. Het beslist daarom om zich uit te rusten met strategische instrumenten voor opvolging, analyse en evaluatie van zijn eigen instrumenten. Een boordtabel wordt in november 2012 gelanceerd die voortaan de vooruitgang en de prestaties van het gewestelijk innovatiesysteem zal meten. Analysecellen zullen de relevantie en de doeltreffendheid van de maatregelen evalueren om er, indien noodzakelijk, aanpassingen uit af te leiden. Ten slotte zullen deze analysewerkzaamheden de denkoefeningen van commissies voeden waarbij alle relevante actoren van het systeem zullen verzameld worden op een manier waarop kennis, transparantie en coördinatie van acties / instrumenten geoptimaliseerd worden.

Op basis van deze gemeenschappelijke visie, deze strategische doelstellingen en dit sterkere arsenaal, is het nu aangewezen om allemaal samen het werk verder te zetten om zo het Brussels Gewest in het hoofdpeloton van kennis in Europa en de wereld te brengen.